

Frillestads kyrka

Lunds stift

Kulturhistorisk karaktäristik och bedömning

Kerstin Börjesson 2016-01-29

Frillestads kyrka

Kropp's församling, Luggude kontrakt, Lunds stift, Frillestads socken, Frillestad 5:6, Helsingborgs kommun, Skåne län och landskap

Beskrivning och historik

Kyrkomiljö

Frillestad ligger på en höjdsträckning i ett öppet, böljande fullåkerslandskap. Kyrkorna ligger tätt i området med bara ett par kilometer till Välluv kyrka i väster och Bårslövs kyrka i söder. På längre avstånd i norr och nordost ligger Hässlunda, Mörap och Kropp. Liksom Hässlunda by var Frillestad redan före skiftena en utspridd bebyggelse vilket är typiskt i denna del av Skåne. Väster och sydost om byn låg tidigare mossmarker som numera är utdikade. I en handskrift från 1600-talet omtalas en backe öster om kyrkan, kallad Bålbacken ("Baalsbacken") där trollkvinnor avrättades genom att begravas levande i jorden. Enligt tradition har det funnits en träkyrka cirka 1 kilometer nordost om byn men det finns inga arkeologiska belegg för detta. Trots närheten till Helsingborgs stad och dess infarter har Frillestads by ännu en påfallande lantlig karaktär. Bykärnan består av kyrkan, prästgården från 1800-talet, en skola från omkring 1900 och en lärarbostad från 1930 samt en församlingsgård från samma tid.

Kyrkobyggnad

Frillestads kyrka består av ett medeltida västtorn och ett långhus från 1877 med tresidig avslutning. Det nuvarande långhuset ersatte ett medeltida långhus med kor och absid. Enligt äldre beskrivningar var den gamla kyrkodelen byggd av sandsten. Lokala traditioner säger att stenen till kyrkan hämtades från ett stenbrott väster om kyrkan. Kyrkan tillhör troligtvis en av de äldre kyrkorna i Helsingborgsområdet och dess äldsta delar uppförda på 1100-talet.

Det medeltida tornet har kvadratisk planform och var smalare än den medeltida kyrkans långhusgavel, vilket brukar definieras som litet kvadratisk torn. Dessa torn har ofta en tidig datering i förhållande till de större, senmedeltida tornen. En möjlig datering för tornet bör vara mellan 1100-1300-talet. Tornet är uppbyggt av fint huggen Helsingborgsandsten vilket är ytterligare ett tecken på att det har uppförts under den romanska byggnadsperioden. Murverksundersökningar av tornet visar att det kan ha uppförts som en självständig byggnadsdel eftersom spår av anslutande långhusdel saknas i murverket. En möjlig tolkning som framförts av byggnadsantikvarie Petter Jansson är att tornet uppförts i anslutning till ett långhus av trä som senare ersatts av det romanska långhuset av sandsten. En annan förklaring kan vara att västra gaveln till en äldre långhusdel helt eller delvis rivits i samband med att tornet byggdes. Tornbågen, dvs. öppningen i bottenplan mellan långhuset och koret är en ursprunglig öppning och var till en början den enda ingången till tornet. Tornets övre våningar nåddes troligen via en invändig trärappa. Från början var tornet oputsat både in- och utvändigt och i dess bottenvåning fanns lågt sittande nischer. I den ena av nischerna påträffades vid undersökningar på 1950-talet, en flaska av glas samt ben och spikar inlindade i tyg. Dessa tolkades som en slags besvärjelse som murats in i nischerna vid något tillfälle. En annan möjlighet är att det är relikier till ett sidoaltare. Längre upp i tornets östra fasad, har en ursprunglig, rundbågig öppning dokumenterats. Öppningen var belägen ovanför långhusets gavelkrön ungefär i höjd med tornets ljudöppningar mot söder, norr och väster. Öppningen kan ha fungerat som ljudöppning och murades igen vid okänd tidpunkt.

Fragment av romanska kalkmålningar på återanvända sandstenar i den nya kyrkan visar att den medeltida kyrkan dekorerades med kalkmålningar redan under romansk tid. Under 1400-talet valvslogs kyrkan invändigt och valven dekorerades med kalkmålningar. Valven anses vara målade av samma skola som utförde målningar i Södra Åsums kyrka och kan konsthistoriskt dateras till 1400-talets andra hälft. I samband med att valvet slogs i tornet gjordes sannolikt en ny ingång till tornets övre våningar via ett utvändigt trapptorn till en muröppning i tornets norra sida. Någon gång under medeltiden, troligen under sen medeltid, byggdes också ett vapenhus på långhusets södra sida.

År 1837 beslutades att vapenhuset skulle rivas och nya ingångar till kyrkan skulle göras i tornets västra sida och till absiden. Möjligen gjordes detta först några år senare. Ett förslag till utvidgning av kyrkan med korsarmar upprättades 1863 av byggmästare Anders Haf, Viken.

Kyrkan från nordost.

Förslaget utfördes aldrig eftersom församlingen ansåg att sikten skulle bli dålig i korsarmarnas bänkkvarter. År 1866 beslöt man istället att riva den gamla kyrkan, undantaget tornet, och bygga en ny kyrka. Ombyggnaden genomfördes år 1877 efter ritningar av Johan Fredrik Åbom. Enligt lokala berättelser byggdes den nya större kyrkan runt den gamla, som revs först när den nya kyrkan var färdig. I samband med ombyggnaderna revs också tornets utvändiga trapptorn och en ny invändig trappuppgång gjordes genom tornvalvet. Tornets gavlar murades om med trappgavlar. Torntaket täcktes troligtvis med galvaniserad plåt medan spån lades på salkyrkan.

Inne i den nya salkyrkan tillkom en orgel år 1890. Denna tillverkades av orgelbyggare Carl Elfström som också ritade en orgelläktare i nygotisk stil. Den nya läktaren målades i samma färg som altaruppsatsen och korskranket. Inredningen var målad i en grå färgskala medan bänkarna var målade i ekfärg. På 1920-talet täcktes kyrkans tak om med rött tegel. Vid 1930-talets början anlätades arkitekt Eiler Graebe för att upprätta program för kyrkans renovering. Renoveringen genomfördes först 1953-54 och omfattade nytt värmesystem, nytt golv och nya bänkar, ny inredning i sakristian, nytt altare och altartavla, flyttning av predikstolen samt ommålning av interiören. Samtidigt frilades och konserverades medeltida målningar i tornet av konservator C. O. Svenson. I samband med renoveringen gjordes en arkeologisk undersökning under ledning av museiintendent Torsten Mårtensson. Från den medeltida kyrkan dokumenterades tre äldre golvnivåer, grundläggningen till det medeltida altaret i absiden och en medeltida dopfuntsfot. En hel del sot och smält bly påträffades vilket tolkades som tecken på brand. Sockelstenarna till det medeltida altaret återanvändes i det nya altaret. År 1984 gjordes en

putsrenovering av tornet och en murverksundersökning genomfördes av Mabel Cronwall och Anna-Paula Andersson. Utvändig renovering av kyrkan utfördes 1988 efter arbetshandlingar av Forsberg & Wikerstål arkitekter. År 1993 genomfördes en invändig renovering efter handlingar av samma arkitektfirma. Vid renoveringen frilades en del murverk inne i tornet och en murverksdokumentation genomfördes av antikvarie Petter Jansson. Vid detta tillfälle dokumenterades påträffades lågt sittande nischer i tornets bottenvåning, möjligen avsedda för en slags förvaring. Bomlagshål i tornet dokumenterades också och det kunde konstateras att dessa var genomgående. Samma typ av byggnadsteknik har dokumenterats till Bjuvs kyrkas korparti.

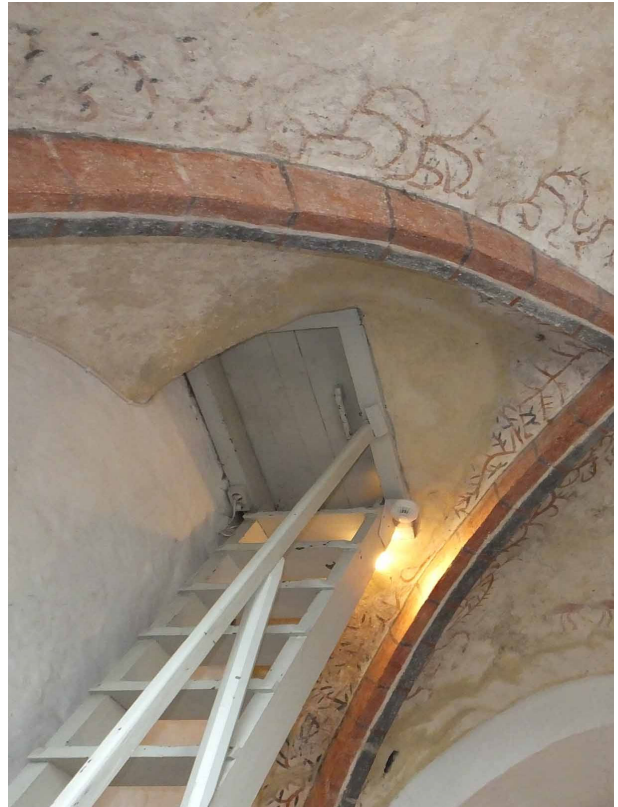
Exteriör

Kyrkan består av det medeltida tornet och långhuset med tresidig avslutning mot öster. Det senare kan också beskrivas som en salkyrka där koret är inrymt i långhusets östra del. Långhusets västra gavel är utbyggt från tornets västra gavel så att tornet ser ut att rida på långhuset vilket dock inte stämmer.

Kyrkans fasader är spritputsade och vitmålade med slätputsade muröppningar. Kyrkans yttre är gestaltat i gotisk stil sedan ombyggnaden 1877. Muröppningarna är genomgående spetsbågiga och murade med flera språng. Fönsterbågarna från samma tid är av svartmålat gjutjärn spröjsade med spetsbågsformer och masverk med trepass och fyrbass. Tornets gavlar mot öster och väster samt långhusets västra gavelstycken är murade med höga blinderade trappstegsgavlar. Den översta tinnen mot väster kröns av ett kors i järnsmide. Längs sidorna på långhuset och dess östparti finns kontreforter murade med två avsatser. Taken och kontreforterna är avtäckta med enkupigt tegel. Dagens tegeltak går långt ned över takfoten och döljer nästan fasadernas listverk som på tornet består av en tandsnittsfris och på övriga delar av tre utkragande tegelskift. Längst ned på 1800-talsdelarna finns en förkroppad svartmålad sockel. Sockel saknas på tornet men cirka sju meter ovan mark löper en skråkantad sandstenslist, en så kallad gördellist. Denna löper runt tornets alla sidor. Ovanför denna är murverket cirka 10 cm smalare. Tornet har en ljudöppning mot väster, norr och söder med svartmålade brädklädda luckor. Huvudingången i tornets västra sida består av en spetsbågig öppning murad med flera språng. Ingångsdörren är en rakt avslutad pardörr klädd med diagonallagd panel. I bågöppningen över dörren finns ett överljusfönster med samma utseende som kyrkans övriga fönster. Över huvudingången finns ankarjärn formade till kyrkans byggnadsår 1877. Den andra ingången till kyrkan finns i dess östra sida och är utförd som en mindre variant av den västra entrén.

Interiör

Tornets bottenvåning utgör vapenhus med golv av kvadratiska röda tegelplattor, putsade och vitmålade väggar. Genom den tunna putsen skimtar murarnas uppbyggnad av fint huggna kvaderstenar. Vapenhuset täcks av ett högt tegelvalv slaget med en halvtstens tjocklek. Valvet utgår från murarna utan pilastrar eller konsoler. I valvet finns medeltida kalkmålningar

Tornets bottenvåning utgör kyrkans vapenhus. En lucka i valvet är ingång till tornets andra våning.

bevarade. Längs valvribborna finns en kvadermålning omväxlande i rött och blågrått. Valvkappornas målning är fragmentarisk men består av naivistiskt utförda växtsligor i rött och blågrått. I östra valvkappan syns ett större träd och betande rådjur. En brant trätrappa längs norra sidan leder upp till en öppning i en av valvkapporna. Öppningen är täckt med en brädlucka och utgör enda ingång till tornets övre våning. På den södra väggen finns en inmurad gravhäll. Enligt inskriften på stenen är den lagd 1702 över pastor Erasmus Hafgard (1649-1692) samt hans hustru Ingebor Henriksdotter (1649-1693). Tornbågen dvs. den ursprungliga valvöppningen mellan torn och långhus består av ett halvrunt valv vars vederlag är markerat genom ett utkragande skråkantat murskift. Tornbågen är igensatt med en murad vägg med en dörröppning leder till kyrkorummet. Dörren består av en vitmålad pardörr med spröjsade fönsterglas.

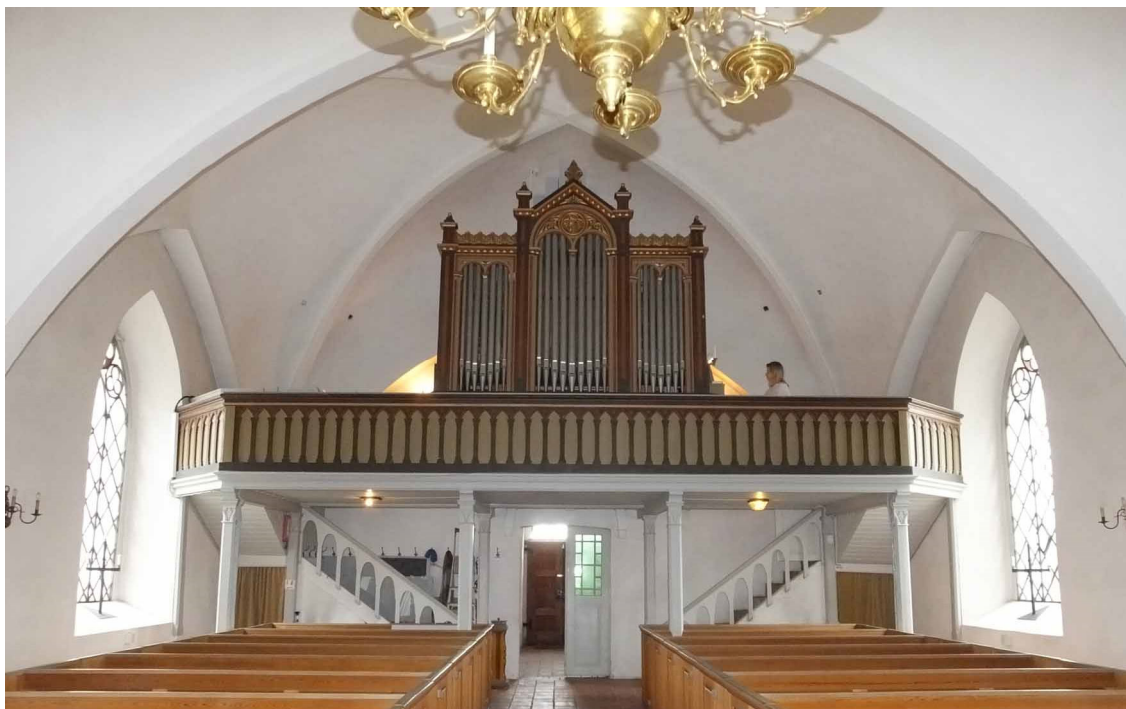
Kyrkans nya delar utgörs av en salkyrka där kor och sakristia är inrymt i de östra delarna av långhuset. Kyrkorummet är indelat i tre valvtravéer och tredelad valvtravé i öster. Gränsen mellan koret och långhuset med bänkarna går ungefär vid mitten av den tredje valvtravén från väster. Valven är uppbyggda på trespråkiga pilastrar med profilerade kragband. Gördel- och sköldbågarna har spetsbågiga former och är slagna utan följskift. Valvribborna har kvadratisk genomskärning. Väggar och valv är vitmålade och golven lagda med röda, kvadratiske tegelplattor som i vapenhuset.

Vid kyrkorummets västra sida finns en orgelläktare som består av en träkonstruktion i nygotisk stil med gråvita snickerier och barriär i brunt och rött med förgyllda detaljer. Läktarbarriären upptar nästan hela kyrkorummets bredd med ett vinklat parti intill sidorna där fönsteröppningarna finns. Läktaren vilar på åtta pelare av med dekorativt utformade kapitäl och ett par pelare med enklare utformning. Längs västra sidan har läktaren stöd av murade konsoller i muren. Undertaket är klätt med panelbrädor. Två trappor leder upp till läktaren på vardera sidan om mittgången. Trappträcket är genombrutet av en rundbågsarkad.

Långhusdelen är möblerad med bänkar i två bänkkvarter med gångar på sidorna och i mitten. Kordelen är upphöjd ett steg från långhusets golv men saknar i övrigt markering i form av triumfvalv eller liknande. Altaret och altaruspsatsen står i det tresidiga partiet längst i öster. Altaruspsatsen bildar en hög och bred skärmvägg bakom vilken en mindre sakristia är ordnad. Altarringen är sektionerad så att den går att ta bort och flytta men var vid besöket uppställd i en fyrkant framför altare och altaruspsats. Predikstolen står på korets södra sida och dopfunten på den norra intill en klockarebänk och ett podium med en Kristusstaty. Statyn har tidigare stått på kyrkans altare och är en kopia av Thorvaldsens Kristusstaty utförd i carraramarmor

Tornets andra våning består av ett oinrett utrymme i andra tornvåningen beläget ovan tornvalvet med trappa upp till klockvåningen. I norra muren syns den gamla ingångsöppningen till ett trapptorn. Öppningen har tegelmurad omfattning i munkförband med noggrant åsade fogar och är igenmurad från utsidan. I östra muren finns en smal sekundärt uppbruten ingång till långhusvinden. I andra våningsplan står också en äldre mekanisk klockringningsanordning. Det övre våningsplanet utgör klockvåning och upptas av klockbocken för två ringklockor. Gavelspetsarna är putsade och vitmålade invändigt men i övrigt är murverket av sandsten oputsat i både andra och tredje våningsplan. Taklaget till tornet är av fur och uppbyggt av bindbjälkar på dubbla remstycken med stödben och hanband. På taklaget ligger ett undertak av brädor. Enligt kyrkans underhållsplan ska ett äldre yttertak av korrugerad plåt ligga kvar ovanpå undertaket.

Långhusets taklag är av fur och består av sparrar på stickbjälkar och dubbla remstycken samt ett hanband. Från vinden syns ett äldre tak av spån som ännu ligger kvar under tegeltaket. Sandsten som återanvänts från den gamla kyrkan finns att se ovanför valven till det nuvarande långhuset och koret. Fragment av romanskt kalkmåleri syns på en del stenar. Konturerna efter den medeltida kyrkans tak och avtryck efter ett taklag syns också som ett oputsat parti på tornmurens östra sida.

Långhuset sett mot väster och orgelläktaren.

Inredning och inventarier

Altaret

Altare från 1956 av trä med altarskiva av finpolerad ölandssandsten. I altaret ingår grundstenar av sandsten från ett medeltida altare.

Altaruppsatsen

Altaruppsatsen från 1956 är av målat och förgyllt trä eller möjligen kopparplåt. Tavlan är utförd av konstnär Paul Høm, Bornholm och ramen ritad av arkitekt Eiler Graebe. Altaruppsatsen består av 12 mindre tavlor som skildrar Jesu liv och omger en större tavla föreställande Kristus, den förhärligade Frälsaren.

Altarring

Altarring från 2009 tillverkad av smeden Lars-Otto Lindskog efter ritningar av arkitekt Mikael Forsberg. Altarringen består av sju sektioner i en smidd konstruktion med överliggare av trä och knäfall av olivgrönt skinn. En äldre altarring av trä med cirkelformad plan fanns tidigare. Denna altarring bestod av smala vitmålade balusterdockor och hade ett knäfall klätt med röd plysch.

Dopfunten

Medeltida dopfunten av sandsten. Cuppan har vid form i ytterkant, nedåt avsmalnande och saknar dekorativ behuggning. Urholkningen är kittelformig med fals och stort uttömnigshål. Foten är ett senare tillägg och utförd av återanvänd sandsten från den medeltida kyrkan.

Långhuset sett från orgelläktaren mot koret i öster.

Predikstolen

Predikstolen från 1877 av trä. Korgen har åttasidig planform och består av ett ramverk med fyllningar som klätts med textilier broderade med tvistsöm utförda av Frillestads syförening och monterade på predikstolen 1974. En trappa med svarvat räcke leder upp till predikstolen från koret.

Bänkinredning

Sluten bänkinredning av oljad furu från 1923. Bänkarna är rakt avslutade upptill med en profilerad överliggare och en tandsnittslist. Ryggarna och dörrarna är utförda med spegelfyllningar. Kring speglarna finns en målad bård i rött, grått och vitt och listverket är målat i rött och grått. En klockarebänk från 1600-talet står i koret. Bänken har en fyllningsförsedd panel målad i vitt och grått med spetsbågiga fyllningar.

Orgel

Kyrkans orgel tillverkades av Bergenblad och Jonsson, Farstorp 1999. Orgeln är byggd som en stilkopia av en Elfströmorgel från 1890. Metallpipor, orgelhus och bälg har återanvänts från den gamla orgeln. Fasaden tillhör orgeln från 1890 med stumma pipor.

Kyrkklockor

Storklocka av malm från 1740 gjuten i Malmö av Andrea Wetterholtz. Lillklocka från 1946 gjuten vid AB Ohlssons klockgjuteri i Ystad.

Övrigt

I kyrkan finns ett medeltida triumfkrucifix av päronträ, eventuellt ett tidigare triumfkrucifix. Krucifixet är upphängt på norra långhusväggen.

Kyrkans dopfat av mässing är från 1500-talets mitt och har punsad och gjuten ornering med motiv i botten av syndafallet.

Från 1400-talets andra hälft finns en träskulptur som föreställer "Kristus i väntan" vilken har tillhört Frillestads kyrka. Skulpturen finns numera på Lunds Universitets Historiska museum. På samma museum finns två skulpterade sandstensdetaljer från 1100-talet vilka tolkas som delar från en tredelad fristående piscina. Den förmodade piscinan har stora likheter med en piscina från Dalby kyrka.

Kyrkogård

Kyrkogården omges av nätstängsel samt klippta häckar längs norra och västra sidan. Före kyrkans ombyggnad 1877 omgavs kyrkogården av en stenmur vilken delvis togs ned och användes som byggnadssten till den nya kyrkan. Ingångar till kyrkogården med järngrindar i gjutna grindpelare finns i söder, norr och i väster. Den västra grinden är märkt med året 1887. Längs norra sidan finns en trädrad av kastanj och östra och södra sidan kantas av lindar. Gamla återlämnade gravvårdar står uppställda längs östra sidan. Kyrkogården har relativt mycket boxbomsomgärdade grusgravplatser men partier av grästäckta områden med enstaka vårdar finns också. Huvudgångarna och gångarna mellan gravplatserna är singeltäckta. Enstaka högre barrträd finns på kyrkogården och en hel del formklippta vintergröna växter. Väster om kyrkan på andra sidan landsvägen finns en ny kyrkogårdsdel från 1950-talet. Förslag till den nya kyrkogården upprättades av arkitekt Nils A. Blanck. Den nya kyrkogården omges av en gjuten stenmur med en jordvall på insidan. I vallen växer olika buskar mot söder, väster och norr. Östra vallen kantas av idegran och olika barrträd. En bred gång kantad av pelaravenbok leder fram till kyrkogårdens västra sida där ett högt träkors står på ett kallmurat fundament av sten. Stenen till detta är av huggen sandsten och kommer förmodligen från den rivna medeltidskyrkan. Gravplatserna är indelade i raka rader med rygghäckar emellan och med gångar täckta med singel. Den sydvästra delen upptas av en grästäckt minneslund och nordvästra delen är ännu inte tagen i bruk.

Byggnader på kyrkogården

Ett bårhus finns öster om kyrkan på den gamla kyrkogården. Bårhuset ritades av C. H. Elmströms arkitektkontor 1935 möjligen gjordes vissa ändringar av arkitekt Eiler Graebe på 1940-talet. Bårhuset består av en liten byggnad med putsade och vitmålade fasader, trappstegsgavel, tegeltäckt sadeltak. En rundbågig, brunmålad port och en blindering i form av ett kors finns i gavelsidan.

Västra grinden till kyrkogården. I fonden syns nya kyrkogården.

Karaktärisering

Frillestads kyrka har en intressant byggnadshistoria, framför allt dess äldsta tid då lokala historier berättar om en äldre träkyrka. Kanske har berättelserna förvanskats så att den gamla träkyrkan i själva verket var byggd på den nuvarande kyrkans plats. Historierna om att stenen till kyrkan hämtades från trakten är också intressant. Inget stenbrott finns dokumenterat inom socknen, kanske kom stenen i själva verket längre västerifrån från landborgen norr om Helsingborg. Sandstenen till tornet är mycket väl bearbetad och murverket lagt i jämna och fina skift till ett tunt murverk, ett tecken på att tornet har hög ålder. Möjligen finns ett kronologiskt samband med Bjuvs kyrka, då byggnadstekniska likheter har iakttagits hos kyrkorna. Sandstenen bör ha varit ett relativt kostsamt byggnadsmaterial och liksom förekomsten av romanskt måleri tyder detta på att kyrkans byggherrar har haft en fördel ekonomiskt eller socialt under en relativt tidig kyrkobyggnadsperiod sett i förhållande till området som helhet.

Genom rivningen av kyrkans medeltida långhus, kor och absid gick värdefull historia förlorad. Den samlade kunskapen kring Frillestads medeltidskyrka är trots detta relativt god tack vare utgrävningar inne i långhuset och byggnadsarkeologiska undersökningar utförda i tornets bottenvåning. Fynden av nischer i tornets bottenvåning är ovanliga och kan tyda på en funktion för tornets bottenvåning som kapell. I tornets övre våningar är tornets sandstensmurverk till stora delar oputsat och synligt och därmed tillgängligt för undersökning. Den sekundärt upptagna ingången till tornets andra våning och tornets höga ålder anger en kronologi för västtornets utveckling i området. Det är troligt att andra torn med sekundärt upptagna ingångar ska tolkas som tidiga medan ursprungliga öppningar till trapptorn är senare. I Frillestad finns inga tecken på en invändig stentrappa. Istället bör de övre våningarna ha nåtts via en trärappa.

Detta är en betydligt enklare byggnadsteknisk lösning än de murade stentrapporna i exempelvis Väsby västtorn.

Utvändigt anas kyrkans romanska historia möjligen genom den gördellist som ännu är synlig i tornets fasader. Denna arkitekturdetalj är relativt ovanlig på skånska tornbyggnader men förekommer på flera torn i Luggude härad, såsom på tornet i Brunnby och Väsby. I övrigt bildar kyrkan en enhetlig och välbevarad nygotisk karaktär. Det är dock inte samma överdådiga katedralgotik som man ofta förknippar med det sena 1800-talets tegelgotik utan en gotik med mer lokal, skånsk förankring. Framför allt är det muröppningar, fönsterbågar, strävpelare och trappstegsgavlar som skapar detta uttryck.

Invändigt är kyrkan inte lika enhetlig men stora delar av kyrkans 1800-talssnickerier finns kvar framför allt genom vapenhusets snickerier samt orgelläktaren och orgelfasaden. Snickerierna har en enkel, provinsiell karaktär. Även fönsterbågarna är betydelsefulla för upplevelsen av det kyrkorummet som ursprungligen var genomsyrat av nygotiken. En stor förändring innebar borttagandet av de öppna bänkarna och korskranket mellan kor och sakristia vilket är vanliga åtgärder under 1900-talets början då nygotiken fick utstå mycket kritik. Sedan borttagning av altarringen under 2000-talet är predikstolen den enda ursprungliga inventarien från 1800-talet som finns kvar i koret. Genom det röda tegelgolvet och de trärena bänkarna, altarpuppens och predikstolens jordtoner har kyrkorummet getts ett varmt och välkomnande uttryck. Karaktären är nästan vardaglig. 1950-talets tillägg till inredningen består framför allt i altarpuppen vars rena former och lågmälda uttryck bildar en finstämd fond till kyrkorummet. Kyrkans romanska dopfont tillsammans med några andra inventarier är de enda synliga inslagen i kyrkorummet från tiden före kyrkans ombyggnad. Kyrkans medeltida period representeras framför allt av tornets bottenvåning och dess medeltida valv. Orgeln har ett särskilt orgelhistoriskt värde då den är den enda bevarade Elfströmsorgeln i Skåne, även om den till stora delar är en rekonstruktion.

Rekommendationer

- Kyrkans exteriör är välbevarad med undantag av ändrat takmaterial. Restaurering bör utgå från ursprungligt utseende och detaljer.
- Kyrkorummets ursprungliga inredning från 1800-talet är viktig att bevara då de är utförda i stil med kyrkans arkitektur och enligt arkitektens intentioner.
- Tornet utgör den enda bevarade medeltida utrymmet i kyrkan och stor varsamhet bör gälla vid renovering, eldragning och håltagning.
- Kyrkans stomme, arkeologiska lämningar under mark utgör ett viktigt källmaterial kring kyrkans byggnadshistoria och det sammanhang som kyrkan existerat i sedan 1100-talet.
- Kyrkogården är viktig för upplevelsen av kyrkan och dess karaktär med gravvårdar och gravplatsstruktur och växtlighet bör bevaras.

Skydd

Kyrkor och kyrkogårdar tillkomna före 1940 skyddas som kyrklig kulturmiljö, enligt Kulturmiljölagen 4 kap.

Kyrkogården med kyrkan ligger inom registrerad fornlämning Frillestad 21:1 och skyddas enligt 2 kap. kulturmiljölagen. Fornlämningen utgör Frillestads bytomt enligt lantmäterikarta från 1809.

Källor

Helsingborgs stadslexikon, Helsingborgs lokalhistoriska förening, Helsingborg 2006.

Kyrkor och herravälde, från kristnade till sockenbildning i Skåne, Mats Anglert 1995.

Landsbygden, Helsingborgs historia Del VIII:1, Red. Anna Christina Ulfsparré m.fl. 2010.

Murverksdokumentation, Frillestad sockenkyrkan, Petter Jansson, Landsantikvarien i Malmöhus län 1993.

Skåne, Landskapets kyrkor, Red. Markus Dahlberg, Riksantikvarieämbetet, 2015.

Sockenkyrkorna – kulturarv och bebyggelsehistoria, Markus Dahlberg, Kristina Franzén, Riksantikvarieämbetet, 2008.

Underhållsplan för Frillestads kyrka, It-ark arkitektkontor 2005.

Övriga uppgifter

Inventeringsdatum: 2015-02-04

Fältinventering: Kerstin Börjesson

Kulturhistorisk karakteristik och bedömning: Författare, efter samråd med referensgrupp utsedd av Lunds stift.

Rapportsammanställning och foto: Kerstin Börjesson

Granskning: Petter Jansson

Färdigställd: 2016-01-29

